

Čovjek na obje strane zida (Excerpt in Croatian)

Translated by: Miroslav Gradečak

Contact of the translator: mgradecak@yahoo.com

Subota je. Sparna kao i svaka druga buenosaireška ljetna subota. Poslijepodne se sav omamljen od vrućine vratio s posla, no put je bio posve drugačiji nego prethodnih dana: ljepši i prije svega tužniji. Put je uvijek bio isti kad bi se u nekom kraju posljednji put vraćao s posla prije nego što bi zauvijek otišao na neko drugo mjesto.

S praga bi se umorno osvrnuo na kovčege koje je spremio već tjedan dana ranije.

>>Dakle, sutra odlazite?<< upita gazdarica na vratima kuhinje s drugog kraja uskog hodnika pregačom brišući znoj.

>>Sutra.<< Nasmiješi joj se govoreći samome sebi: >>Mogli su mi i ranije dati do znanja da sam prestar za taj posao...<<

>>Vi emigranti ste zapravo sretni ljudi. Napuštate neki kraj kao da vam nikad nije bilo stalo do njega.<< On samo klimne glavom. >>Šteta, voljela bih upoznati vašu suprugu,<< nastavi gazdarica. >>Marija... Sjećate li se kako ste jednom rekli da vam se njeno ime ne sviđa jer se u Europi svaka druga žena zove Marija?<<

Gazdarica shvati da mu je neugodno pa skрати: >>Sirotica! Bog zna kroz što je sve morala proći bez vas. Sad će biti ljepše,<< kaže s podsmjehom, >>još ste vitalni.<<

>>Možda ju koji put dovedem ovdje pa ćete ju upoznati.<<

>>To bih zaista voljela!<< Gazdarica proguta posljednju riječ i na licu joj se vidi kako razmišlja o tuđoj ženi. >>Ujutro ću vam još spremi doručak...<<

Klimne joj i bez riječi se odmakne od vrata da ga ne vidi kako bi lakše mogli prekinuti razgovor. *Ujutro ću vam još spremi doručak... Ujutro još... Još...* Samo jedna riječ ga je opet povukla u surovu realnost. U njoj je sve: oproštaj, čekanje na oproštaj i što je najgore samo čekanje.

Oduvijek je želio napustiti Buenos Aires i sad je došlo pravo vrijeme. *Neću u njemu provesti više niti jedan dan*, rekao je samome sebi pa se sjetio žene. Opet će ju vidjeti nakon gotovo pet godina.

Pogledom prođe preko pospremljene sobe, a kad na krevetu ugleda podignute jastuke, obuze ga osjećaj kao da se nalazi u nekom napuštenom hotelu gdje je prespavao nekoliko noći, a ne na mjestu u kojem je proživio godinu i pol dana. Zatim krene prema prozoru. Pogledom prođe preko praznih zidova pa iznenada digne obrve. Na vratima visi kalendar.

>>Još ovo,<< reče samome sebi držeći ga u rukama. >>Skoro sam zaboravio.<< Otrgne siječanj kojeg je prije nekoliko dana kroz spiralu prebacio na stražnji dio kartona, spusti ga na kovčeg pa se nasmiješi. *Tisuću devetsto pedeset. Već smo usred veljače i po prvi put nitko ne govori ništa o tome kako se ove godine sigurno vraćamo kući. Zatim podigne obrve kao da pita samoga sebe. Kući...?*

Gazdarica pred vratima opet glasno vuče papuče po gruboj površini hodnika. Željela bi s njim razgovarati, ali on se na mjestu zaustavi kako ga ne bi mogla čuti. Nije ni ruku podigao da obriše znoj koji mu se cijedi niz lice. Zna da to nije u redu, ali svaka riječ mu se čini suvišnom.

Gazdarica je uvijek željela znati sve o njegovoj ženi, ali ona je jednostavna žena i nije mu bilo teško odvesti razgovor u drugom smjeru. Još uvijek se bojavao pričati o tome, još ga je pratio neugodan osjećaj koji se uvukao u njega tijekom rata i nije ga napustio niti kasnije kada je kao već slobodan čovjek bježao diljem Europe. Nije želio govoriti ni o sebi ni o svojoj obitelji, a kada bi upoznao nekog novog, uvijek je bio spreman izreći lažno ime i adresu.

Čak kad bih joj i htio nešto reći! Bi li me razumjela? Kada bih joj govorio o tome kako žena nije mogla dobiti dozvolu za Argentinu ali je ipak pobjegla, proputovala četvrt svijeta da stigne do nekog mjesta kraj rijeke tamo negdje uz sjevernu granicu i tamo ga čeka; kako već ovoga trena čeka da ju dovede i da u nekom udaljenom kutu svijeta nastave sa životom tamo gdje su prije četiri godine morali prekinuti, godinu dana nakon vjenčanja... Bi li razumjeli nešto drugo osim događaja, kretanja i velikih udaljenosti?

Općenito nije volio s njom razgovarati osim prvih nekoliko tjedana nakon što se vratio iz Misionesa kada je bio sretan što je uspio donijeti nešto novca i što je u tom razvučenom milijunskom mjestu našao mirniji posao i sobu blizu radnog mjesta. Imao je tada više života u sebi i često bi zastao na hodniku kako bi porazgovarali. Napose jer je vidio da o njemu brine

bolje nego što je očekivao. Tih prvih dana sam si je nekako utuvio u glavu da će se prije ili kasnije zbližiti.

Sad kad je gleda onako zanemarenu i razmišlja o svim onim praznim riječima koje su posljednjih godinu dana uputili jedno drugom, ne može vjerovati da je razmišljao o bilo čemu drugom osim o tom putu na koji nužno mora krenuti ako želi započeti novi život.

Savija kalendar pa traži po kovčezima i sanducima mjesto kamo bi ga stisnuo. Prošla su dva mjeseca od posljednjeg Badnjaka u ovom vrućem mjestu. Dragi Bože! U belgranskoj crkvi se sav znojan stiskao ispod zemlje s ostalim nepoznatim zemljacima, baš kao i prethodna dva Badnjaka. Želio je dohvatiti neki stup kako bi na stupovima ohladio dlanove, ali nije mogao pomaknuti stopala. Sprijeda su stare božićne pjesme lebdjele iznad znojnih glava; treptao je i mislio na snijeg. Znoj je po vratovima tražio put a muškarci su ga, brišući ga sa čela usput brisali i s očiju. Pa što je sve ovo? Čovjek je nakon polnoćke s nekoliko vrčeva piva nadoknadio izgubljenu tekućinu koja je isparila iz njega, ali za suze nije bilo pomoći...

>>Vruće je. Put će biti paklen, ali na sjeveru će sve biti drugačije. Tamo je suho i vruće,<<, reče i sjeti se staroga Grondone.

Bilo je to nepune dvije godine ranije. Hladnog sunčanog jutra sišao je s malog parobroda na mol. Noću se na rijeku Paranu spustila takva magla da je kapetan naredio neka se brod usidri uz obalu. Bio je u žurbi pa se razljutio na kapetana: brod je prije devet dana napustio Buenos Aires, a prije dva dana trebali su pristati u Puerto Iguazu. Posljednje tri noći bili su usidreni usred prašume te čekali jutro i ponovni polazak.

Okrenuo se prema širokoj rijeci. Oči su mu se izgubile u širokoj šumi, duboko je udahnuo i rekao: >>Sad sam ovdje. Kad bih barem znao da činim pravu stvar.<<

Rijeci s koje se još uvijek dizala magla okrenuo je leđa i pošao uzbrdo. Nije bilo nikoga; dva, tri plavokosa izgorjela lica miješala su se s licima crnaca i kreolaca, a tek su se gore, gdje masna crvena cesta skreće prema prvim kućama, ljudi tiskali u masi. Čak i ranije kad bi parobrod pristajao i začula se sirena, samo su se djeca na tren okrenula prema luci i činilo se kao da nimalo ne mare za putnike uz ogradu.

Polako je koračao prema gore. Došavši na nekoliko koraka od grupe izvuče iz džepa list s adresom. Opet je zgrabio kovčege, ali odmah ih spusti. Usred gotovo nepomične gomile na tlu je ugledao ogromno truplo.

>>Jutros ga je rijeka izbacila na obalu,<< reče mu neka osoba što se odvojila od gomile, vidjevši da nije odavde. Jedva je razumio što govori.

Bio je zgrožen njegovom veličinom. >>Ono tamo sigurno nije hodalo,<< reče samome sebi. >>Nije bilo ništa na dvije noge...<< U trenu se pred njime ukazao morski som; voda ga je izbacila na obalu. >>Ni voda ga nije željela... Pitam se je li pametno što sam dao ženi za pravo i došao ovdje...<<

Plećati muškarac je napuštao gomilu. Prišao mu je i pokazao mu papirić.

>>San Antonio.<<

Muškarac ga je gledao bez odgovora. Tek kad se opet okrenuo prema njemu i na talijanskom ga upitao gdje u pristaništu može na autobus, podrugljivo se nasmiješi i samo odmahne. Vratio mu je papirić, ali već nakon nekoliko koraka okrene se prema njemu i kimne glavom prema crvenkastoj kući među nekim drvećem na kojoj je svijetlila ogromna limenka.

>>Nema autobusa! Svijet ovdje završava ... Pitajte tamo! Tamo jedu vozači. Možda netko ide po trupce.<<

Teretnjak je drndao po crvenoj zemlji. Vozač je lijeno sjedio za volanom i s vremena na vrijeme se osvrnuo na stranca koji je začuđeno gledao kroz napola otvoren prozorčić. Cesta je postajala sve uža, kotači su sve češće udarali o goleme paprati, bambus je sve čvršće prianjao uz stazu.

>>Imali ste sreće. Ovaj tjedan više nitko ne ide gore. Čak ni vražji Brazilci ne voze. Past će kiša i svi se boje da tjedan dana ne zapnu usred prašume.<<

>>A zmijske?<<, upita ga tek toliko.

>>Ne, gospodine!<< Taj >>gospodine<< nije bio izraz poštovanja već naziv za nekoga tko ništa ne razumije. >>Sad spavaju.<< Znatiželjno skrenu pogled s ceste. >>Ne sviđaju vam se, zar ne?<<

Samo odmahne glavom.

Vozač prasne u smijeh i pokaže gotovo u potpunosti krezuba usta. >>Svi vi od tamo ste isti,<< kimne prema jugu. >>Ovih dana nitko ne želi na put jer se boje da ne zapnu u blatu. Vidjet ćete kakva je to zemlja kad počne kišiti! Kotači se ne mogu pomaknuti još tjedan dana nakon što se razvedri. Oni koji znaju čitati još se nekako i snađu, ali ostali ... ne, ne...!<<

>>Već nekoliko godina bježim iz jedne države u drugu. Ako će kod ženine rodbine biti sve kako su pisali, valjda će i sve ovo jednom završiti,<< razmišljao je u sebi tijekom vozačeve lamentacije.

>>Moj slučaj je drugačiji. Ja moram na put jer sam švorc. Tri mjeseca nisam vozio.<< Čekao je hoće li ga stranac nešto pitati, no vidjevši da pitanja nema nastavio je s pričom. Podigao je ruke iznad volana i prekrižio ih na zapešćima. >>Tri mjeseca!<< Sa čudnim osmjehom okrene se prema suputniku pa pojasni: >>Žene!<<

Prolazili su pokraj bučnih slapova Iguazu. Nije ih vidio, ali je iza prvog drveta kraj puta čuo riku najbližeg slapa. Na nebu se tek ponegdje mogla vidjeti izmaglica, a vozač mu je objasnio da se skuplja iznad grotla pojedinih slapova. Buka je polako jenjavala.

Vozilo je ravnomjerno tutnjalo šumom. Šuma je na mjestima bila toliko gusta da im se činilo kao da je iznenada pao mrak, a liijane što su se njihale pokraj prozora kao da su htjele omotati i zaustaviti vozilo. Široka pavetina udarala je o prednja svjetla vozila s obje strane crvene staze.

Unatoč umoru bilo ga je strah zaspati. Na početku su još i razmijenili nekoliko rečenica: rekao je vozaču da je prije nepunih četrnaest dana tek doplovio iz Europe i odmah se zaputio na sjever do svog šogora, ženina brata koji je preko mora otišao još prije dvadeset godina i sad s kćerkom živi u San Antoniu.

>>Znate li u kojem dijelu žive?<< upita ga vozač?

>>Ne. Znam samo da moram doći u San Antonio i potražiti krčmu nekog Grondone. Tamo će mi objasniti gdje je šogorov posjed.<<

>>Kako se obitelj preziva?<<

>>Marinič.<<

Vozač je glavom dao znak da mu prezime nije poznato. Sljedećih pola sata nije ništa govorio, kao što je činio i nekoliko puta ranije nakon čega bi opet započeo razgovor istom rečenicom >>Sinoć sam kasno legao.<< Samo kad bi se stranac naočigled zabuljio u divlje divovske orhideje, u vrlo neobične žučkaste i krvave cvjetove ili kad bi objema rukama branio lice od oblaka svjetloplavih blještavih leptira, opet bi mu se obratio: >>Tamo dolje u Buenos Airesu nema ničega... Bio sam jednom tamo pa su me opljačkali na spavanju. Da vam budem iskren: tamo nema ničeg zanimljivog... Za tri sata smo u San Antoniu.<<

Nije više bilo zavoja pa je auto ubrzao ravnom cestom koja je nestajala među drvećem.

Počeo je drijemati. Vozač mu je ponudio male slatke banane koje je pojeo već napola u snu. Zatim osjeti kako mu muškarac za volanom nešto objašnjava i postavlja pitanje: >>Namjeravate li se naseliti na toj zemlji?<<

>>Ne znam. Ne znam ni kamo idem...<<

>>Čini mi se kao dobra prilika za kupnju. Treba puno raditi ako želite zaraditi nešto novca. Doduše, čini mi se da ste već malo prestari za bavljenje poljoprivredom.<<

Malo prestar? Osjećao se orno i to je shvatio kao uvredu; ali bilo mu je ispod časti da bi išta odgovorio. Opet se zagledao u bogate krošnje drveća, zaustavljajući se kraj iskrivljenih debala napola obraslih bršljanom i svijetlim šiljastim penjačicama. Tko bi si još u Trstu, tik pred odlaskom u Južnu Ameriku, mislio da će se ikada voziti ovim crvenim cestama, urezanim u vrijesak i tamnu šumu? Niti nakon posljednjeg ženinog pisma u kojem mu je dala bratovu adresu nije pomislio da negdje bogu iza nogu leži izgubljeni kraj svijeta. >>Moj brat je udovac, žena mu je umrla prije nekoliko godina, zato se kćerka i on vesele svakom našem čovjeku koji im dolazi, a kamoli tebi...<<

>>Malo je van puta,<< reče vozač, >>ali dovest ću vas do starog Grondone. Mislim da ga poznajem, nisam siguran. Da imam teretnjak kakav imaju Brazilci koji prevoze drvo, bili bismo tamo oko deset... Ako ostanete ovdje sigurno ćete naići na nekog Brazilca. Ali pazite! To su vam lukavci. S Brazilcem niti na misu, razumijete? *Ni a misa!*<<

Prezrivo se namrštio: >>Brazilac?<< Savio je ruku u zapešću i dlanom počeo brisati zrak ispred sebe, kao da nekoga nevidljivog odguruje na pristojnu udaljenost, te ponavljao: >>*Aire!* *Aire!*<<

Opet se mogao čuti samo zvuk motora.

Gledao je u potpuno ogorčenog vozača govoreći samome sebi: >>Već smo blizu granice... Već se mrže...<<

>>Već je...<< nastavlja vozač ne skidajući prezriv izraz lica, >>već je kasno i najbolje da noćas ne krećete dalje na put. Sutra će vas Grondona ili netko drugi prebaciti na *chacro*...<<

Oko ponoći su se kroz drveće ukazala bljedunjava svjetla. San Antonio. Dočekao ih je, već pomalo drijemajući, stari sijedi Grondona, vlasnik trošne krčme na samotnom putu malo izvan sela. Razbudio se tek kad mu vozač reče da je u društvu stranca.

>>Traži svog šogora koji s kćerkom živi negdje u blizini,<< započne vozač i namigne muškarcu koji je dolazio iz vozila, davši mu tako do znanja neka on nastavi priču.